

6. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України: затв. наказом МВС від 17.07.2017 №591. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1024-17>, дата звернення – 31.10.2021.

7. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень: затв. наказом Міністерства юстиції України від 08.10.1998 №53/5. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98>, дата звернення – 31.10.2021.

Модлий Микола Васильович,

завідувач сектору трасологічного обліку
відділу криміналістичних видів досліджень
Черкаського науково-дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС України

ОСОБЛИВОСТІ ВИЯВЛЕННЯ І ТРАСОЛОГІЧНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ СЛІДІВ КРОВІ

Кров – рідка тканина, що заповнює артерії, вени і капіляри. Складається з прозорої, біло жовтої плазми (сироватки) і зважених в ній формених елементів: еритроцитів, лейкоцитів, тромбоцитів й ін.

Сліди крові займають одне з головних місць у числі тих доказів, що використовуються правосуддям для встановлення матеріальної істини у кримінальних провадженнях проти життя й здоров'я людини. Під час огляду місця події і інших слідчих (розшукових) дій виявляють сліди крові які несуть криміналістично значущу інформацію. Завдання, що стоять перед органами досудового розслідування під час розслідування низки злочинів, часто потребують проведення дослідження крові , а отже залучення спеціалістів судово-медичної та і трасологічної експертизи. Тому тематика дослідження особливостей трасологічного дослідження слідів крові являється актуальною. Питаннями дослідження слідів крові, зокрема виявлення, вилучення висвітлено в наукових працях Н.М. Дяченко, С.О. Корецької, О.Я. Мазурка та ін.

Під час проведення огляду місця події сліди крові за зовнішнім виглядом можуть мати червоний, бурий або зеленуватий колір, якщо вони давні. При їх опроміненні ультрафіолетовим світлом свіжі сліди крові мають темно-бурий колір, а давні – оранжево –червоний. Пошук слідів крові повинні проводитись на місці події при огляді одягу особи, підозрюваної у вчиненні злочину, при огляді знаряддя , предмета яким було заподіяно ушкодження , одягу і тіла потерпілого.

Для практичного використання в слідчій практиці доцільним є узагальнення видів слідів крові під час розслідування кримінальних правопорушень. Сліди крові можуть бути представлені у вигляді плям

від крапель або від бризок, потоків, запливів, помарок (мазків чи відбитків), калуж, просочування). Вважаємо доцільно їх розглянути окремо та більш детально.

Плями від падіння крапель крові на горизонтальну поверхню, за ступенем забрудненості країв яких устанавлюють висоту падіння краплі крові. При падінні з висоти до одного метра плями мають круглу форму і рівні краї. По мірі збільшення висоти падіння (від 1 до 2 метрів) краї плям стають нерівними, зазубреними, від них відходять промені. При падінні з висоти понад два метри крапля крові розбризкується, тому навколо головної плями будуть розміщуватися вторинні кров'яні бризки. Вторинні бризки мають витягнуту овальну форму, чим гостріший кут падіння крові, тим більшою була швидкість особи.

Плями від бризок чи від падіння крові на похилу площину набувають форми знаку оклику, вузький кінець якого спрямований у бік падіння краплі. Кров'яні бризки мають місце в тих випадках, коли в результаті поранення розрізані великі артерії при різкому струсі закривавлених предметів. Характер і напрям розбризуванням крові залежить від сили і кута під яким наноситься удар. При такому способі нанесення тілесних пошкоджень злочинець буває сильно закривавлений. При розмасі тупим зряддям у момент коли злочинець держить зброю у верхній точці, каплі крові попадають у вигляді бризок на злочинця. Кров'яні бризки знаходять навколо трупа чи місця бде було нанесене поранення, часто на значній відстані.

Патьоки, які утворюються при попаданні і стіканні крові по похилій чи вертикальній поверхні (із рани на поверхні тіла і одягу). За напрямом потоків крові можна судити про те, в якому положенні перебував потерпілий у момент нанесення ран, а також чи змінвалося положення тіла. Якщо будуть знайдені патьоки крові, які стікають у різних напрямках, чи такі, що схрещуються, це є доказом того, що положення тіла було змінено в агонії або одразу ж після смерті. Патьоки крові інколи допомагають вирішити питання про послідовність поранень (за різними напрямками патьоків, які відходять від ушкоджень). За патьоками крові можна встановити витикала кров при житті чи після смерті.

Помарки і мазки, які виникають при витиранні слідів крові ганчіркою, рушником і т. ін. При виявленні цих слідів можна тільки стверджувати те, що злочинець намагався знищити кров'яні сліди. Іншого значення ці плями зазвичай не мають. Їх необхідно враховувати під час реконструкції злочину.

Сліди крові у вигляді відбитків пальців, долонь, підошов та інших предметів, які найчастіше можна знайти на стінах, дверях, умивальнику, підлозі і т. ін. Вони є важливими для слідства, тому в кожному випадку їх потрібно ретельно досліджувати.

Плями, які просочили різні предмети. Вони можуть указати на місце, де знаходився поранений чи труп. Їх необхідно шукати на одязі, рушниках, які піддавалися пранню, чистці.

Калюжі крові свідчать про велику кровотечу незадовго до огляду. Кров'яну калюжу знаходять на землі, на підлозі, в постелі або на інших поверхнях, як правило, в безпосередній близькості від пораненої частини тіла. Форма кров'яної калюжі часто є неправильною і буває з нерівною поверхнею. При перемішуванні чи відсутності трупа на місці події калюжі крові нерідко вказують на місце поранення чи настання смерті.

«Замиті води», тобто сліди крові у воді та інших рідинах, якими кров замивалась. Як правило утворюються після змивання закривавлених рук, одягу, зброї та ін.

Отже, за результатами дослідження крові можна одержати певну інформацію про обставини вчинення злочину, має велике значення для розслідування злочинів проти життя та здоров'я особи.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI (станом на 05.верес.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17>.

2. Про Національну поліцію: Закон України від 02 липня 2015 р. № 580-VIII (ред. 01.січ.2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/580-19>.

3. Про судову експертизу : Закон України зі змінами та доповненнями, внесеними законами України від 23.04.2003 р. № 662-IV (ред. від 1.січ. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4038-12>.

4. Про затвердження Положення про Міністерство внутрішніх справ України : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 878 (ред. 30.серп. 2019р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/878-2015-п>.

6. Про затвердження Положення про Національну поліцію: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 р. № 877 (ред. 27. квіт. 2019 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/877-2015-п>.

7. Про судову експертизу в кримінальних і цивільних справах : Постанова Пленуму Верховного суду України від 30 травня 1997 р. № 8 (ред. 25. трав. 1998 р.) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0008700-97>.

10.Актуальні питання призначення та проведення експертиз в Україні : навч. посіб. [Г. П. Власова, О. М. Калачова, В. В. Кошинець, Я. А. Соколова, Г. В. Щербакова]. Київ : Нац. акад. прокуратури України, 2014. 322 с

11.Криміналістика : підручник [В. В. Пяковський, Ю. М. Черноус, А. В. Самодін та ін.]; за заг.ред. В. В. Пяковського. 2-ге вид., перероб. і допов. Київ:Філія вид-ва «Право». 2020. 752 с.

15. Участь спеціаліста-криміналіста під час проведення окремих слідчих (розшукових) дій: навчальний посібник /Є.Ю. Свобода, А.В. Кофанов, А.В. Самодін та ін. Вінниця: ТОВ «Нілан-ЛТД», 2018. 432 с.

16. Участь спеціаліста в огляді місця події: практичний посібник / кол. авторів; за заг ред. О.Г. Рувіна, Б.Б. Теплицького, С.С. Чернявського. Харків: Фоліо, 2018. 127 с.

Мосіюк Катерина Василівна,

завідувач сектору біологічних досліджень та обліку Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України;

Карасьова Ольга Анаталіївна,

судовий експерт сектору біологічних досліджень та обліку Черкаського науково-дослідного експертно-криміналістичного центру МВС України

ПРАВОВИЙ СТАТУС СУДОВОГО ЕКСПЕРТА-БІОЛОГА ПІД ЧАС ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ

Сучасна злочинність в Україні характеризується високим рівнем та несприятливою структурою [1]. 2013–2014 рр. відзначились ескалацією кількісно-якісних вимірів злочинів проти життя та здоров'я особи, а 2015–2019 рр. подальшою стабілізацією дещо знижених показників. Злочини проти життя та здоров'я особи, та особливо їх насильницький сегмент, який за ці роки сягнув 96%, характеризуються високим ступенем суспільної небезпечності [2].

При вчиненні таких злочинів сліди біологічного походження є доволі поширеними та вагомими речовими доказами. Але не тільки у кримінальних провадженнях про вбивства, нанесення тяжких тілесних ушкоджень, розбійних нападів, зґвалтуваннях, грабежах, а й інших злочинах, які пов'язані з участю в них людини [4].

Особливістю об'єктів біологічного походження є те, що вони практично завжди залишаються на місці події, на одязі злочинців, потерпілих та інших об'єктах-носіях і можуть виступати в ролі речових доказів.

Держава Україна відповідно до положень Основного Закону взяла на себе обов'язок здійснювати захист найвищих соціальних цінностей: життя та здоров'я людини і громадянина [3].

Одним із найбільш дієвих способів попередити такі злочини є превентивна діяльність суб'єктів публічної адміністрації, суспільства та забезпечення незворотності покарання, осіб винних у вчиненні злочинів проти життя та здоров'я. Притягнути до юридичної відповідальності особу, яка підозрюється у скоєнні такого